

Vincenc Prasek

(ur. 9. 4. 1843 w Milostovicach koło Opawy – zm. 31. 12. 1912 w Napajedlach)

- *filolog klasyczny i slawista; historyk śląski, budzieln (działacz czeskiego Odrodzenia Narodowego w XIXw.) i dziennikarz; publikował w tematyce historii regionalnej i języka czeskiego*

Vincenc Prasek jest słusznie uważany za jedną z najważniejszych osobistości północnych Moraw i Śląska swego okresu. Za największy dług jego osobie już od kilku dekad uważa się brak opracowania jego pełnego i szczegółowego życiorysu.

W latach 1855-1863 uczył się w liceum niemieckim w Opawie. Następnie ukończył studia uniwersyteckie w Wiedniu i Wrocławiu w zakresie językoznawstwa klasycznego i słowiańskiego. W roku 1868 został powołany do nowego czeskiego liceum w Ołomuńcu, gdzie od początku wprowadził nauczanie czeskiej stenografii; w latach 1870 – 1871 był nauczycielem w Chrudimi i w Taborze, po czym powrócił do Ołomuńca, gdzie został wybrany do pierwszego komitetu Macierzy Szkolnej (*Matice školská*). Udzielał się w ołomunieckim puryzmu językowym („brusičství”) poprzez swoje artykuły i recenzje w czasopiśmie „*Komenský*” – a przede wszystkim poprzez swoje dzieło *Brus přispěvečkem ke skladbě srovnávací* (1874); w latach 1876 – 1877 zakładał stowarzyszenie „Macierz Opawska“ (*Matice opavská*), któremu wyznaczył program wydawania czeskich publikacji narodowych, oraz starał się o założenie czeskiego liceum w Opawie; w tym okresie Prasek wskazywał na potrzebę powstawania kolejnych czeskich szkół średnich na Morawach i Śląsku, a jako sekretarz Macierzy Ołomunieckiej (*Matice olomoucká*) zadbał o to, by utworzono doksztalcającą szkołę przemysłową i został jej pierwszym administratorem. W roku 1883 założył pierwsze czeskie muzeum na Morawach – dzisiejsze *Vlastivědné muzeum* w Ołomuńcu. W tym czasie został również wybrany na stanowisko dyrektora prywatnego liceum w Opawie. Z racji tego, że szkoła była atakowana przez niemieckich polityków nacjonalistycznych i ich czasopisma, Prasek starał się dla przeciwwagi pozyskać na swoją stronę przynajmniej jeden niestronniczy tytuł - urzędowy *Troppauer Zeitung*. Tamteż zaczął publikować czeskie artykuły *Beiträge zur Geschichte Troppaus und Schlesien*, które razem z wieloletnią publicystyką

w Tygodniku opawskim i rocznikami liceum czeskiego stały się znaczącymi studiami przygotowującymi do największego dzieła Praska – czterotomowej *Vlastivědy slezské* (1888-1894). Prasek usiłował, by Macierz Opawska powróciła do pierwotnego zadania oświatowego; jako przewodniczący stowarzyszenia wymógł, aby zostało wznowione wydawanie publikacji *Věstník Matice Opavské*. Drugi numer pod jego redakcją wyszedł w roku 1892, a czasopismo pod tytułem *Slezský sborník* jest wydawane do dzisiaj. Po powrocie do Ołomuńca Prasek został nominowany komisarzem rządowym do spraw doksztalającej szkoły przemysłowej i starostą jej komitetu szkolnego, jak również starostą komitetu szkolnego doksztalającej szkoły kupieckiej. W roku 1902 założył *Selský archiv, časopis pro obecné a kulturní dějiny selského stavu hlavně moravského a slezského*, który prowadził aż do roku 1909; pod koniec życia pracował nad nieskończonym słownikiem topograficznym Moraw i Opawy.

Niniejsza praca, ze względu na dotychczasowe wieloletnie badania i bogatą literaturę w tym temacie, jest w dużej mierze strukturalizowaną kompilacją znanych już faktów lub ich rozszerzoną interpretacją. Życiorys jest podzielony na część dotyczącą sytuacji rodzinnej i zatrudnienia Vincenca Paska, po niej następuje wypis z działalności publicznej (głównie stowarzyszeniowej) i w końcu aktywności literackiej w szerokim znaczeniu. Na końcu został umieszczony rozdział badający odbiór osoby Praska w czasie jego życia i po śmierci. Momenty historiograficzne, wspomniane w analizie wstępnej „źródeł badawczych“, są tutaj rozproszone i umieszczone w kontekście.

Krok milowy w poznaniu dzieła Praska został osiągnięty przede wszystkim dzięki badaniu zasobów periodyków *Ústřední knihovny Slezského zemského muzea* w Opawie, *Vědecké knihovny* w Ołomuńcu, *knihovny Archivu města Ostravy*, *Moravské zemské knihovny* w Brnie a *Národní knihovny* w Pradze. Dzięki temu, że zbadano dziesiątki roczników i tysiące wydań publikacji periodycznych z tamtego okresu, bibliografia Praska mogła być trzykrotnie powiększona w porównaniu ze spisem Viktora Ficka z 1961 r. (około 3600 pozycji bibliograficznych w porównaniu do ok 1100 w 1961 r.) Autor mógł także zawartością zdobytego materiału wzbogacić wiele wydarzeń znanych z innych źródeł o komentarz samego Praska jako bezpośredniego świadka.

(Przetłumać. Karolina Mierzwa)